

JÄRFÄLLA KOMMUN

Utredning om samarbete mellan kulturskolor över kommungränserna

Delrapport 2013-08-26

Ulla Eriksson

Augusti 2013

Innehåll

1. SAMMANFATTNING	2
1.1. Inledning.....	2
2. BAKGRUND	3
2.1. Uppdrag.....	3
2.2. Tre områden	3
2.3. Rapport 1 - sammanfattning.....	3
2.3.1. Kulturskolans regelverk och samverkan	3
2.3.2. Den regionala kultursamverkansmodellen	3
2.3.3. De regionala kulturplanerna och kulturskolorna	4
3. SYFTE.....	5
4. METOD.....	5
5. REGIONSAMARBETE INOM KULTUR.....	5
6. KULTUR I STOCKHOLMS LÄN:S LANDSTING.....	13
6.1. Kultur och konst i vården	13
7. GEMENSAM GYMNASIEREGION I STOCKHOLMS LÄN	13
7.1. Utbildningsområdet inom KSL	14
7.2. Gemensam gymnasierregion - bakgrund.....	14
7.3. Processen för att nå en gemensam gymnasierregion	14
7.4. Förutsättningar som påverkar samverkan.....	15
7.5. Samverkansavtalet.....	15
7.6. Antagningsstatistik	16
7.7. Process- och förankringsarenor	16
8. ANALYS.....	17
8.1. Erfarenheter av den regionala kultursamverkan.....	17
8.2. Gemensam gymnasierregion	18
9. SLUTSATSER OCH FÖRSLAG	18
9.1. Samarbete mellan kulturskolorna i Stockholmsregionen	18
9.1.1. Funktionsnedsättning.....	20
9.1.2. Cirkus	20
9.1.3. Orkester	20
9.2. Åtgärdsförslag	21
10. LITTERATUR- OCH KÄLLFÖRTECKNING.....	21
BILAGOR	22

1. SAMMANFATTNING

1.1. Inledning

Utredningen ska på ett översiktligt sätt redovisa möjligheter till att kunna erbjuda eleverna ett bredare och bättre utbud av aktiviteter i udda ämnen, orkestrar och verksamhet för barn i behov av särskilt stöd, genom utökade samarbeten över kommungränserna.

För att kunna redovisa möjligheter som överensstämmer med uppdragsgivarnas önskemål krävs en mer omfattande kartläggning och inventering av nuläget i Stockholmsområdets kulturskolor. Framför allt är det viktigt att redan från början klargöra vad vi menar med olika begrepp och bestämma vilken väg vi ska välja för att uppnå de önskade målen.

Det finns många frågor att besvara innan kulturskolans elever kan erbjudas ett bättre och bredare utbud genom kulturskolornas samarbete.

Vad innebär ”bättre” för eleverna? Är det bättre att pendla till en annan kommun? Vill man uppnå andra vinster med samarbetet? Samordna lärarpersonalen? Utnyttja lokaler bättre? Skapa bättre renommé för en kulturskola – sämre för en annan? Blir det ekonomisk vinst eller förlust? Vad säger politiken? Vem sköter administrationen av antagning, kösystem, avgifter etc? Vad är rimligt och hanterbart? Samarbete är bra när man arbetar mot gemensamma mål men olika grupper kan ha olika förväntningar på resultatet.

Det är viktigt att uppdragsgivaren tänker igenom vilken modell som ska väljas, ska samarbetet gälla hela länet eller endast några utvalda kulturskolor? Vad är det egentliga målet med samarbetet? Hur ska arbetet styras? På vilken nivå ligger beslutet? Är politikerna med? Vilka färdigheter och förutsättningar behövs?

Med hjälp av en enkätundersökning som är sanktionerad och subventionerad av respektive kulturförvaltning skulle ett underlag kunna tas fram innehållande diverse relevanta parametrar. Förslagsvis skulle undersökningen innehålla frågor om de olika kulturskolornas intresse av att medverka, behov av ett samarbete, pågående verksamhets inriktning, utbud av kurser och aktiviteter, avgifter, lektionstid, nivåer, antal elever i grupper, antagningssystem, köer, lokaler, personalkostnad, resmöjligheter – längd – kostnad, jämföra med grundskoleelever som reser till annan kommun, hantering av administration och ekonomi, skapa styrorgan för ett samarbete, avtal, genomförandeplan – olika steg och tid för att skapa ett gemensamt system för musik- och kulturskolor.

Processen med att skapa en gemensam gymnasierregion i Stockholms län har tagit mer än tio år för att nå dit den är i dag med en gemensam länsprislista och full valmöjlighet för eleverna. För kulturskolornas del förefaller det vara mer realistiskt att starta i mindre skala för att bygga upp ett samarbete mellan några kulturskolor om lämpliga ämnen/kurser som får vara pilotstudie och kärna i ett arbete som kan växa.

Ett första steg är att formulera specifika och realistiska mål för arbetet med ett gemensamt kursutbud.

2. BAKGRUND

2.1. Uppdrag

Uppdraget att utreda gavs av en arbetsgrupp bestående av Berit Svedberg - kulturdirektör i Stockholm, Marion Hauge-Lindberg - kulturskolechef i Stockholm, AnnKatrinn Westerlund - kulturchef i Järfälla kommun, Ann Blomqvist - verksamhetsledare vid Kulturskolan i Järfälla, Susanne Sörbring - verksamhetsledare vid Kulturskolan i Järfälla och Torbjörn Neiman - kultur- och fritidsdirektör i Järfälla:

Utreda kommunernas styrning av kulturskolans verksamhet och vilka regelverk/policies/administrativa riktlinjer som gäller för att ta emot elever från andra kommuner. Med stöd av andra utredningar och jämförelser presentera en kartläggning av elevernas rörlighet mellan kommunerna samt hur t.ex. gymnasieskolan, simhallar, bibliotek hanterar ekonomin som är kopplad till detta. Vidare vilka politiska beslut som krävs och vilka eventuella hinder som finns.

2.2. Tre områden

Den 20 mars 2013 presenterades en första rapport om utredningen för arbetsgruppen. Gruppen beslutade att rikta fokus för ett eventuellt samarbete mot tre områden, till att börja med.

Kultur för barn och unga med funktionsnedsättning och särskilda behov är en verksamhet som kan utvecklas och stärkas genom samverkan mellan kommunerna. Ett annat område som skulle vinna på ett samarbete över kommungränserna är orkesterverksamhet. Unga duktiga musiker kan stimuleras att fortsätta till högre nivåer och utveckla sitt kunnande genom att möta proffs och träffa andra med samma intressen. Det tredje området där det skulle vara värdefullt med samverkan mellan kommuner är cirkus för barn och unga.

2.3. Rapport 1 - sammanfattning

2.3.1. Kulturskolans regelverk och samverkan

Kulturskolan styrs av kommunala styrdokument och något nationellt styrdokument finns inte. De regler som finns är de generella som gäller för all kommunal verksamhet. Varje enskild kommun kan besluta om hur musik- och kulturskolan ska finansieras, administreras och drivas. Styrningen av kulturskolan kan variera i olika kommuner men oftast ligger den under kultur- och fritidsnämnd, kulturnämnd eller skol-/utbildningsnämnd

För att bredda utbudet och skapa förutsättningar för utveckling av enskilda elevers förmåga liksom arbete i grupper med dans, sång, ensemble och orkesterspel har en del kommuner gått samman för att driva kulturskola. Fördelarna med ett samarbete kan också vara ekonomiska så att personalresurser och administration effektiviseras. Förutom samarbete enligt den regionala samverkansmodellen finns det kommuner som slutit avtal med varandra t ex Ludvika och Smedjebackens kommuner.

När det gäller de regionala överenskommelserna på länsnivå krävs det landstingsbeslut.

2.3.2. Den regionala kultursamverkansmodellen

Regional kulturpolitik ska nu formuleras i dialog mellan staten och regionerna. Dess-

sutom ska olika aktörer i det regionala och lokala kulturlivet involveras i dessa pro-

cesser. Syftet är att öka möjligheterna till regionala prioriteringar och variationer samt att fördelningen av statsbidragen ska bidra till att de kulturpolitiska målen uppnås.

Fem län ingick i modellen med regional kultursamverkan från och med 2011: Skåne, Halland, Gotland, Västra Götaland och Norrbotten. Regionala kulturplaner har sedan lämnats in och godkänts för större delen av landet och från och med januari 2013 förväntas alla landsting och regioner ingå, utom Stockholms läns landsting. Stockholms län har valt en annan modell för det regionala samarbetet t ex i nätverk som FSKF Föreningen Storstockholms kultur- och fritidschefer. En ökad samverkan mellan kommuner, och mellan kommunala, regionala och statliga satsningar kan komma att utveckla kulturverksamheten och även göra den till en än mer angelägen del av den regionala utvecklingen.

Enligt SMOK är musik- och kulturskolorna till 99% endast en kommunal angelägenhet. Det gör att de lätt försvinner i debatten om den svenska kulturpolitiken.

Anne-Li Lindgren analyserar i antologin "Under konstruktion" hur barns och ungas rätt till kultur kommer till uttryck i framförallt tre kulturplaner: Skånes, Östergötlands och Västerbottens. Hon menar att kultur för barn och unga prioriteras genom skola och institutioner medan kultur av barn och unga saknar givna förutsättningar, i synnerhet av barn.

Det har uppenbarligen varit en positiv inställning ute i landet till den nya samverkansformen för kultur. Alla regioner har lämnat in kulturplaner för 2013 utom Stockholm. Eftersom besluten och samverkansavtalen fattas på länsnivå är det svårt att se vad det egentligen har betytt för de enskilda kommunerna och kulturskolorna. Snarare att det har betydelse för organisationer och andra kulturinstitutioner. En större professionalitet kommer närmare medborgarna och det borde vara positivt för kulturskolorna. Ett större utbud, till att börja med i varje fall, för de vuxna medborgarna.

2.3.3. De regionala kulturplanerna och kulturskolorna

De regionala kulturplanerna skiljer sig åt en del vad gäller hur mycket plats planering av verksamhet och resurser till barn- och ungas kultur får. (Kulturplanerna är från Region Skåne, Region Blekinge, Regionförbundet Södra Småland, Regionförbundet i Kalmar län, Region Gotland, Region Halland, Landstinget i Jönköpings län, Västra Götalandsregionen, Regionförbundet Östsam, Sörmland, Uppsala län, Örebro län, Landstinget Västmanland, Region Värmland, Landstinget Dalarna, Landstinget Gävleborg, Landstinget Västernorrland, Jämtlands läns landsting, Region Västerbotten, Norrbottens läns landsting.)

Svaren från regionerna berättar om hur de samarbetar i nätverk, arrangerar kompetenshöjande insatser om kultur och skola. Många regioner är engagerade i Skapande skola. Kommunerna ordnar skjuts till arrangemang i andra kommuner och till andra regionala kulturverksamheter som ordnas av länsteatrar, musikföreningar, till teaterföreställningar, konserter och festivaler etc. Det finns många exempel på samverkan mellan kommuner om barn- och ungas kulturliv. Emellertid finns det inte så många exempel på samarbeten som löper enligt fastställda avtal.

3. SYFTE

Utredningen ska på ett översiktligt sätt redovisa möjligheter till att kunna erbjuda eleverna ett bredare och bättre utbud av aktiviteter i udda ämnen, orkestrar och verksamheter för barn i behov av särskilt stöd, genom utökade samarbeten över kommungränserna.

4. METOD

För att få en bild av nuläget och information om vad som redan finns skrivet om musik- och kulturskolors samarbete har jag varit i kontakt med kulturansvariga på Smok och SKL. Jag har läst utredningen Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet (SOU 2010:11) liksom SMOK:s remissvar på utredningen. I antologin Under konstruktion – Effekter av kultursamverkansmodellen 2010-2012 har elva forskare och experter på initiativ av SKL och SweCult undersökt effekterna av de två första åren med kultursamverkansmodellen.

På Statens kulturråds hemsida finns en lista med länkar till regionernas kultursidor. Jag har gått igenom de olika regionernas kulturplaner för att se hur de arbetar med kultur för barn och unga samt musik- och kulturskolor. Via mejl har jag vänt mig till regionernas kulturansvariga för att få upplysningar om hur kommunerna inom regionen samverkar när det gäller kulturskolor. I de regionala kultursamverkansplanerna skriver man generellt om samarbete kring barn och ungas kultur men jag skulle vilja ha mer konkreta exempel från kommuners samarbete om musik- och kulturskolor. Vidare har jag sökt information på respektive hemsida om hur Stockholms läns kommuner och Stockholms stads olika delar arbetar med musik- och kulturskolor för att få en överblick i dagsläget.

I syfte att undersöka möjligheterna om kulturskolor skulle kunna arbeta efter en liknande modell som gymnasieskolorna gör i en gemensam gymnasierregion har jag intervjuat programchefen vid Järfälla utbildningsförvaltning om bakgrunden till nuvarande system. Jag har samlat material från Kommunförbundet Stockholms Län (KSL) om avtal vad gäller regional ungdoms- och elevdatabas för ungdomar i åldern 16-19 år och länsprislista för gymnasieskolan.

5. REGIONSAMARBETE INOM KULTUR

I de olika regionplanerna finns exempel på samarbeten om kultur för barn och unga i kommunal verksamhet. Som information till kulturarbetaren som läser denna rapport har jag valt att ta med utdrag om respektive regions kulturplanering vad gäller kulturskolor och arbete med barn och unga.

Kronobergs län har ett subventionsstöd för scenkonstföreställningar i skolan som samordnas av Riksteatern Kronoberg. Subventionerna gäller dans och fria teatergrupper i syfte att öka mångfalden. Alla kommuner erbjuds möjlighet till subventioner och sju av åtta deltar.

Kostnader för transporter är ett område där regionerna behöver finna lösningar både för evenemang där eleverna ska bussas inom kommunen och för besök till institutioner i Växjö och Ljungby. Gymnasieskolorna är svåra att nå med tanke på det växande antalet friskolor. Detsamma gäller särskolan där arbetet kan utvecklas mera.

Regionförbundet i Kalmar län skriver att barn och unga ska ha hög delaktighet i kulturlivet och möjligheter att påverka kulturutbudet i länet. Skapande och deltagande i kultur ska ske på barnens villkor och utifrån deras förutsättningar. I kultursamverkansmodellen har kommunerna det lokala kulturpolitiska ansvaret och rollen som lokala utvecklings- och förvaltningsaktörer.

Jönköpings län vill utveckla ett kompetenscentrum för barn- och ungdomskultur. Kompetenscentrumet ska verka för utveckling av samarbeten inom barn och ungdomskultur, stimulera till att göra kulturen mer tillgänglig för barn och unga och utveckla Jönköpings län till nationellt centrum för pedagogisk utveckling inom såväl konstområdena som kulturarvet.

Via regionala medel kan skolorna garanteras kultur i olika former, en så kallad kulturgaranti. Modellen förutsätter lika finansiering på kommunal såsom regional nivå.

Inom Regionförbundet Östsmåland har barn- och ungdomsperspektivet formulerats tydligare för samtliga uppdrag än vad som har varit fallet i tidigare regionala uppdragsbeskrivningar. Som exempel kan nämnas planerna att införa en kulturgaranti för jämlikare kulturupplevelser för barn.

Landstinget Dalarna vill i samverkan med Dalarnas kommuner integrera ett barnperspektiv i den regionala kulturens verksamhet. Barns och ungas egna behov ska vara vägledande för verksamheten. De ska kunna vara med och påverka och de ska erbjudas möjligheter att uttrycka sig inom konsten och kulturen. Ung Kultur Dalarna är ett nätverk som ska stärka och utveckla kultur för, med och av barn och unga i Dalarna. Region Dalarna har fått nationell uppmärksamhet med verksamheten Ung Kraft som ska öka ungas inflytande och delaktighet genom ett regionalt nätverk där samtliga av Dalarnas kommuner ingår.

Region Halland ger stöd till kommunerna för att få en lokal utveckling av kultur och musik i skolan. Genom att samordna de regionala kulturreсурserna för att stärka skolans arbete särskilt inom Skapande skola, estetiska läroprocesser, företagsamt lärande och tillgång till professionell kultur. Genom att bygga stabila och enhetliga mötesplatser mellan regionala kulturaktörer och skolans huvudmän.

Region Blekinge skriver i sin kulturplan att Blekinge ska bli ledande i Sverige på kultur för och med barn och unga. Det finns kommunala musik- eller kulturskolor i alla Blekinges kommuner. De erbjuder barn och ungdomar möjlighet till skapande. Musik- och kulturskolorna liksom Ire naturskola är viktiga mötesplatser för barn och unga som vill utveckla sitt konstnärliga skapande. Alla kommuner i regionen har ansökt om anslag för Skapande skola. Kommunerna har i sina planer olika utgångspunkter och inriktningar för verksamheten. Alla samarbetar med någon av Blekinges regionala kulturverksamheter, men också med lokala aktörer i den egna kommunen.

Att aktivt arbeta med utvecklandet av deltagarkulturer ökar regionens attraktivitet för både boende och besökare. Det är en viktig grund för såväl demokrati som hållbar utveckling. Det finns stor utvecklingspotential i regionen kring unga deltagarkulturer.

Region Gotland

FN:s konvention om barns rättigheter ligger till grund för den del i regionens kulturpolitiska program som betonar kulturens betydelse för ett demokratiskt samhälle. Barn och unga på Gotland är en prioriterad målgrupp i kulturutvecklingsarbetet. Målet är att alla barn och unga på Gotland ska få del av kultur i alla former under hela sin uppväxt.

Region Gotland har länge arbetat för att långsiktigt stärka barns och ungas tillgång till kultur, synliggöra barn- och ungdomskultur samt förstärka och sprida föredömliga arbetsformer. Detta arbete har dels bestått i kulturkonsulenternas/motsvarande nätverksarbete kring barn- och ungdomskultur samt dels i arbetet med att ta fram årliga bokslut för "Barn- och ungdomskultur". Dessa bokslut ger en översiktlig beskrivning av den omfattande kulturverksamheten och de samarbeten som görs för barn och unga. Inom regionen finns ett stort antal organisationer som aktivt bidrar till ett brett utbud över hela ön. Här kan som exempel nämnas studieförbunden, kulturföreningarna, Folkets Bio, kulturinstitutionerna, biblioteken, kulturskolan, museerna, skolväsendet samt den öppna ungdomsverksamheten med bland annat ungekulturhuset FENIX i Visby.

Kulturskolan Gotland är en frivillig verksamhet inom kommunen och verkar över hela ön. Kulturskolan erbjuder undervisning på olika instrument, sång/kör, ensemble, dans och teater. Det är en mötesplats för samarbete och förståelse kring kulturens historia och roll i samhället. Kulturskolan samarbetar med flera av öns andra utbildningar inom de estetiska områdena, samt med institutioner och frilansande kulturarbetare. Kulturskolan är en nationellt och internationellt efterfrågad samarbets- och utbytespartner. Man delar även ett stort antal arrangemang, föreställningar och konserter. Ett konkret problem som är kopplat till det begränsade befolkningsunderlaget på Gotland är att de flesta populära artisters framträdande av ekonomiska skäl ofta sker i krogmiljö. Detta utestänger den unga publiken.

Region Skåne

Kulturnämndens strategi för barn och unga utgår från FN:s barnkonvention och de nationella målen för barn och unga och ska säkerställa att barn och ungas rättigheter till kultur prioriteras. De övergripande målen i strategin är att öka barns och ungas möjligheter att ta del av ett varierat kulturutbud av hög kvalitet i hela Skåne. Kommunerna och andra aktörer ska stimuleras att ge barn och unga möjligheter till eget skapande och egna kulturuttryck, oavsett bostadsort och sociala och ekonomiska villkor. Kulturnämndens resursfördelning ska bättre spegla barns och ungas andel av Skånes befolkning, vilket bl.a. innebär att andelen utvecklingsmedel och medel för forskning och utveckling i ökad omfattning ska avse barn och unga. I Skåne utgör barn och unga (0-25 år) 31 % av Skånes befolkning.

Kulturens tillgänglighet för barn och unga och deras möjligheter till delaktighet ska öka. Detta ska ske genom att:

- stödja nya kulturformer för barn och unga
- prioritera resurser till kultur för, med och av barn och unga
- stimulera metodutveckling av kommunala kulturgarantier

- öka dialogen mellan skolan och kulturlivet
- medverka till hög kvalitet på utbudet inom ramen för Skapande skola
- stimulera utveckling av kulturpedagogiska resurser
- analysera barn- och ungdomskulturen i Skåne

Barn och unga är en prioriterad målgrupp nationellt, regionalt och lokalt. Deras kulturella potential och rättigheter behöver uppmärksammas. De flesta av de rättigheter som regleras i barnkonventionen ligger inom områden som kommuner och regioner ansvarar för. Barn och ungas rätt till yttrandefrihet och inflytande, vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet, är en del av de förutsättningar som skapar ett gott liv och god hälsa.

Det behövs samverkan, erfarenhetsutbyte, kompetensstöd och metodutveckling när det gäller kultur för, med och av barn och unga, utifrån de olika förutsättningar som erbjuds i kommunerna i Skåne. Omvärldsbevakning, forskning och gemensam analys ska ligga till grund för detta. Civilsamhället, kulturinstitutioner, nationella nätverk, kommunernas kultursamordnare för barn och unga, det fria kulturlivet, det fria unga kulturlivet, förskolor, kulturskolor, skolor och kommunens kulturverksamheter kan, i olika konstellationer, gemensamt bidra.

Landstinget Västmanland

I Västmanland finns musik- och kulturskolor i nio av tio kommuner. Västerås kulturskola har en bred verksamhet av hög kvalitet och blev därför 2010 utsedd till Årets kulturskola. Tyvärr har man inte möjlighet att ta emot alla barn och unga som är intresserade att ta del av kulturskolans verksamhet. Kommunerna har en hög ambition vad gäller kulturskolan och vill satsa ännu mer än idag för att möjliggöra för fler att ta del av verksamheten. Hittills har inte staten tagit ansvar för denna viktiga barn- och ungdomsverksamhet.

Ung kultur

I Västmanland har det pågått ett systematiskt arbete med ung kultur under ett tiotal år. Landstinget har en regional ungunderkulturkonsulent anställd som har en samordnande roll för den unga kulturen i Västmanland och samarbetar med kommunerna. Ungkulturkonsulenten arbetar för att den unga kulturen ska mötas med respekt, för att unga ska ha möjlighet till meningsfull fritid, få tillgång till kultur och kunna utveckla sina egna kreativa uttryck.

I åtta av tio kommuner arrangeras lokala UKM (Ung Kultur Möts) festivaler som resulterar i en årlig Länsfestival. UKM arrangeras lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. UKM är en ideell förening som på alla sätt verkar för att ungas röster ska höras och ung kultur ska få ta plats.

Västra Götalandsregionen

Av Västra Götalands cirka 1,6 miljoner invånare är cirka 25 till 30 procent barn och unga under 30 år. Kulturnämnden har regionstyrelsens uppdrag att särskilt arbeta för ungas delaktighet i de kulturverksamheter som nämnden stödjer. Västra Götalandsregionen har också beslutat att aktivt arbeta i enlighet med Barnkonventionen. Det betyder att ett tydligt rättighets- och delaktighetsperspektiv genomsyrar alla uppdrag och utvecklingsstrategier.

KulturUngdom är en viktig regional aktör som har i uppdrag att stödja ungas projekt på fritiden. Den ungdomsstyrda föreningen samlar i dag cirka 10 000 medlemmar i åldern 13-26 år. Kultur Ungdom handlägger projektstödet K-peng, på delegation av kulturnämnden.

KulturUngdom är samarbetspart för såväl enskilda individer, föreningar som kommunala förvaltningar. De har också kulturnämndens uppdrag att verka internationellt och utgöra en kontaktlänk inom länet och med andra delar av Sverige.

Landstingen Västernorrland

Det finns en bred politisk uppslutning i Västernorrland bakom det nationella kulturpolitiska mål som talar om att kulturlivet bör lägga stor vikt vid målgrupperna barn och ungdom. Det gäller såväl produktioner och händelser som skapas för barn och ungdom att ta del av liksom barns och ungdomars möjligheter till eget deltagande och eget skapande.

Under perioden ska en länsstrategi för arbete med kultur för barn och unga i länet arbetas fram. Strategin ska särskilt belysa och ge förslag på förbättringar vad gäller samordning mellan kulturen, skolan och fritidssektorn samt beakta Kulturrådets strategiska mål för detta område. Även ungas möjligheter till demokratiskt inflytande och engagemang i kulturområdet ska beaktas i en länsstrategi.

Samverkan mellan länets konsulenter inom alla konstområden ska öka och resultera i att ett samlat utbud för alla länets skolor kan ges ut, som innehåller både tillgängligt utbud av föreställningar, projekt och pedagogisk verksamhet för eget deltagande. Ett enhetligt buss-subventionssystem inom länet ska också vara en prioriterad fråga i detta arbete.

Under perioden ska också ansträngningar göras för att före periodens slut kunna anställa en särskild barnkulturkonsulent i länet med ansvar att utveckla konsulenternas samverkan på området.

Musik- och kulturskolorna

Musik- och kulturskolorna är en av kommunernas viktigaste institutioner vad gäller kultur för barn och unga. Uppdraget är att ge kulturintresserade barn och unga en praktisk fördjupning i musik, dans, teater och i vissa av länets musik- och kulturskolor även bild, film, berättarteknik och kreativt skrivande. Detta för att ge barn och ungdomar meningsfulla fritidsintressen, men också för att ge dem som så önskar möjlighet att studera vidare till yrken inom kultursektorn.

Musik- och kulturskolorna har i de flesta av länets kommuner ett mycket nära samarbete med förskola, grundskola, gymnasium och folkhögskola. Dessa skolformers ansvar gällande t. ex. klassmusik och kulturupplevelser är i några kommuner lagda som ett direkt uppdrag till musik- och kulturskolan i dess budget, i andra fall köper skolorna delar av tjänster av musik- och kulturskolan till sin verksamhet. I de mindre kommunerna är den samlade kompetens som finns i musik- och kulturskolorna också en mycket viktig resurs för hela civilsamhället. Speciellt när det gäller ledning och/eller deltagande i vuxenkörer, orkestrar, dans- och teatergrupper. Musik- och kulturskolorna bidrar också till en väsentlig del av kommunernas totala utbud av publika evenemang.

Musik- och kulturskolorna finansieras genom kommunala anslag samt elevavgifter. Elevavgifterna varierar mellan kommunerna. Man kan dock säga att i förhållande till riksgenomsnittet har Västernorrland låga elevavgifter, eller som för Sundsvalls del inga elevavgifter alls. Sedan mitten av 1990-talet har länets musik- och kulturskolor samarbetat kring fortbildningsfrågor. Man har omväxlande tagit ansvar för och arrangerat länsfortbildningsdagar, där man bjudit in övriga kommuner för att på det sättet både öka samarbetet mellan kommunerna och kostnadseffektivisera. Samarbete sker även när det gäller elevaktiviteter t.ex. workshopdagar för blockflöjtselever och årliga länsblåsorkesterdagar för ungdomar.

Eftersom musik- och kulturskolans verksamhet är frivillig och eleverna själva väljer om de vill vara med eller inte, krävs en ständig uppdatering i pedagogik, repertoar och ny teknik. Elevernas intressen förändras ständigt och kräver flexibilitet och ständiga anpassningar i utbudet av kurser. Mot den bakgrunden har musik- och kulturskolorna i Västernorrlands och Jämtlands län tillsammans startat ett ESFprojekt (Europeiska socialfonden) som syftar till kompetenshöjning bland musik- och kulturskolornas pedagoger och ledare. Projektet ska pågå till 2013. Länets kulturkonsulenter är också viktiga samarbetspartners till musik- och kulturskolorna. Genom samarbete mellan musik- och kulturskolorna och Scenkonstbolaget har länsorkestrar för unga bildats, t ex. ungdomsstorbandet *LUST* och *Mittfolk*, en grupp elever från hela länet som spelar världsmusik. Det finns också exempel på samarbete mellan delar av Nordiska Kammarorkestern i Sundsvall och elevorkestrar från musik- och kulturskolorna. Konsulenterna är också potentiella samarbetspartners i fortbildningsarbetet.

Musik- och kulturskolorna kan spela en viktig roll för ett lyckat genomförande av projektet Skapande skola för grundskolan. Musik- och kulturskolorna är i dag en viktig plattform för unga som vill utveckla och fördjupa sina kunskaper i de estetiska ämnena. Det är därför viktigt att säkerställa att musik- och kulturskolorna får finnas och utvecklas i länets alla sju kommuner.

Örebro Län

Att stödja barn och ungas kulturutövande är viktigt både för individen och för samhället. Musik- och kulturskolorna ger barn och ungdomar möjlighet att som fritidsintresse utveckla och fördjupa sitt kulturutövande. Musik- och kulturskolorna är även viktiga pedagogiska samverkanspartners för den obligatoriska skolan, och en plattform där kommunens kulturliv kan mötas, samordnas och utvecklas. Musik- och kulturskolorna är en profilfråga för Örebro län, och är efter biblioteken kommunernas näst största kultursatsning.

Länets musik- och kulturskolechefer har diskuterat fördelar med samverkan och föreslagit en form av ”regional kulturskola”. Syftet är att öka möjligheterna för den enskilda musik- och kulturskolan, att genom ett regionalt samarbete lyfta fram idéer, utveckla aktiviteter och öka utbudet till eleverna.

Sörmland

Sörmlandsmodellen inom scenkonsten – en unik företeelse i landet och en högprioriterad satsning för länet: Alla barn mellan 5 och 15 år får varje termin ta del av en teater-, musik- och dansföreställning genom ett mångårigt samarbete mellan Landstinget Sörmland och länets kommuner. Verksamheten hanteras av Scenkonst Sörmland och under vår- och höstterminen spelas ca 900 föreställningar för ca 33 000 elever. Nationella, och i nuläget ett fåtal internationella, fria grupper och frilansande artister engageras och tillsammans med institutionens egenproducerande föreställ-

ningar skapas ett utbud till länets barn och ungdomar. För att främja barn och ungas rätt till kulturupplevelser, bildning och delaktighet är målsättningen att öka samverkan mellan SkS, skola och kulturskola samt kulturförvaltning för att skapa bättre möjligheter till fördjupning i anslutning till föreställningar och konserter genom att utveckla kringarbetet.

Uppsala Län

Alla barn och unga bör få möjlighet att ta del av ett kulturutbud av hög kvalitet och utöva eget kreativt skapande. Genom skolan kan länets regionala kulturaktörer nå ut till en bred grupp av barn och unga. De regionala kulturaktörerna samverkar med länets kommuner vid satsningar riktat mot barn och unga, både i skolan och på fritiden. Landstinget erbjuder genom Upplands Lokaltrafik länets skolklasser att resa till kulturaktiviteter och kulturella resmål kostnadsfritt under kollektivtrafikens lågtrafiktider. Kulturkraft är ett nätverk bestående av konsulenter, producenter och museipedagoger som arbetar länsövergripande med barn- och ungdomskultur i organisationer där landstinget är huvudman eller större bidragsgivare. Kulturkraft samarbetar för att utveckla arbetet med barn- och ungdomskultur.

Särskilda satsningar för år 2013-2014:

- Utveckla satsningen på Kulturbuss, så att fler elever kan ta del av fler kulturella resmål, bland annat genom att utvidga erbjudandet till att gälla även stadstrafiken i Uppsala.
- Möjliggöra för fler barn och unga att möta kultur i skolan och på sin fritid genom att utveckla Kulturkrafts arbete.
- Genom ökad samverkan mellan studieförbund, kulturskapare och bibliotek utveckla stöd till ungas eget skapande inom litteraturområdet samt utveckla det lässtimulerande arbetet gentemot barn och unga.

Region Värmland

Ur ett samhällsperspektiv är det viktigt att unga kan använda och utveckla sin kreativitet och sina kulturella uttryckssätt. Att i unga år uppleva och skapa kultur inom en mångfald av uttrycksformer bidrar till att utveckla individens kreativitet, engagemang och innovationskraft även på andra samhällsområden.

Barns och ungas rätt till kultur är ett prioriterat område i kulturpolitiken. Det offentligt finansierade kulturlivet medverkar till att inspirera, stödja, samordna och komplettera kulturell verksamhet för, av och med barn och ungdomar. Det sker genom kommunala verksamheter som bibliotek, skola, fritidsgårdar, musik- och kulturskola, regionala kulturverksamheter samt olika regionala och kommunala stöd, bland annat till föreningslivet. De regionala kultursatsningarna ska vara ett komplement och stöd till det som sker på lokal nivå; de kan inte kompensera för uteblivna satsningar på kommunal nivå.

På de dialogmöten som genomförts under arbetet med kulturplanen har barn och unga ofta stått i centrum för diskussionerna. Barn och unga har däremot sällan själva deltagit i dessa dialogmöten. Därför har särskilda aktiviteter genomförts för att göra det möjligt för dem att medverka i arbetet med kulturplanen.

Verksamheterna måste bedriva ett flexibelt arbete som inkluderar nya grupper och individer.

På dialogmöten har man också poängterat att musik- och kulturskolorna är viktiga arenor där barn och unga kan utveckla sitt konstnärliga skapande. Det finns i flera kommuner idéer om att bredda kulturskolans verksamhet till att i högre grad inkludera film, dans, teater, bildkonst, kulturarv och andra kulturformer samt att utveckla samverkan mellan skolorna och det regionala kulturlivet. Kulturskolorna kan också vinna på att utveckla sitt samarbete över kommungränserna och bli en tydligare samarbetspartner på den regionala arenan.

Flera kommuner har i sina remissyttranden över kulturplanen särskilt lyft fram det regionala arbetet med *UKM (Ung kultur möts)*.

Landstinget Gävleborg

En mycket stor del av den kulturverksamhet som finns för barn och unga i länet sker inom kommunernas olika ansvarsområden. De regionala verksamheterna agerar främst stödjande genom att exempelvis erbjuda och producera ett utbud för skolorna samt genom kompetens, nätverk och metodutveckling. Ett utvecklat arbete inom detta område sker därför naturligt och bäst genom samverkan mellan kommunerna och de regionala kulturverksamheterna.

Musik- och kulturskolorna är betydelsefulla både som utbildningsinstitutioner och som arrangörer. De har ett nära samarbete över kommungränserna och arbetar målmedvetet för att utveckla det ytterligare. Bilden är olika i olika kommuner, men flera av musik- och kulturskolorna samarbetar också allt mer med studieförbunden som är en annan viktig lokal aktör för ungdomars eget skapande.

Jämtlands läns landsting – regionförbundet Jämtlands län

Regionens samlade erfarenheter av att arbeta med ung kultur bör tillvaratas för att möjliggöra för unga vuxna att skapa kultur på egna villkor. Unga ska ha en reell möjlighet till inflytande på länets kulturpolitik. Genom särskilda arrangörsstöd som Brännbart och genom coachning av unga kan ungas idéer och projekt på kulturområdet stöttas. Länets regionala kulturverksamheter samverkar inom ramen för Skapande skola som rådgivare och medverkar i projekt inom respektive kunskapsområden.

Västerbottens läns kulturplan

Region Västerbotten har som ett komplement till de kulturdialoger som anordnats i länets kommuner, dessutom genomfört tre enskilda ungdomskulturdialoger. De kommuner som undersökts är Skellefteå, Nordmaling och Lycksele. Resultaten av dessa samtal presenteras i en fristående rapport, *Kulturens ungdomar – Ungdomarnas kultur* (2011). I rapporten analyseras samtalen i relation till aktuell forskning inom områdena identitet, regional utveckling och förebilder. I samtalen med ungdomarna lyftes bland annat viljan till och nyttan av gränsöverskridande samarbeten mellan olika kulturaktiviteter. Det betonades också att det råder dåliga förutsättningar för att vara kulturellt aktiv som ung. Bland annat på grund av lokalbrist men också i relation till en upplevd frånvaro av intresse från kommunerna.

I ungdomsdialogerna har följande prioriteringar lyfts fram:

- Möta behovet av ändamålsenliga lokaler, med bland annat etablerade scener för att kunna genomföra spelningar
- Stärka och utveckla forum som arbetar aktivt med integrering mellan unga och vuxna

- Stärka och utveckla forum där kulturaktiva ungdomar kan mötas och där idéutbyte och gränsöverskridande samarbeten står i fokus
- Utredda och stärka arrangörstöd till ungdomar
- Stärka mellankommunala och mellanregionala samarbeten

6. KULTUR I STOCKHOLMS LÄN:S LANDSTING

Alla invånare ska ha möjlighet att ta del av kultur i olika former. Landstinget arbetar över kommungränserna. Målet är att kultur, föreningsliv och folkbildning ska vara tillgängligt och komma hela Stockholms län tillgodo. Utbudet ska vara stort och av hög kvalitet. Kultur till barn och unga prioriteras. Stockholms län ska vara en region med god livsmiljö. Kulturen har som mål att stärka humanistiska och demokratiska ideal i samhället. Kultur- och föreningsutbudet ska bidra till att göra Stockholms län attraktivt att besöka, bo och verka i. Kultur är även hälsa.

Landstingets kulturnämnd ger ekonomiskt stöd till kulturorganisationer, föreningsliv och folkbildning för att stimulera ett rikt och mångsidigt kulturliv i hela Stockholms län. Kulturnämnden och dess förvaltning verkställer landstingets kulturpolitik och svarar för satsningarna inom kulturområdet. Landstinget är huvudfinansiär av Konserthuset och Kungliga filharmonikerna samt är huvudman med sju länsfunktioner som samfinansieras med staten: Film Stockholm, Länsmusiken, Mångkulturkonsulenten, Danskonskulenten, Stockholms läns museum, Regionbiblioteket Stockholm, Läns hemslöjds konsulenterna.

6.1. Kultur och konst i vården

Andra delar av landstingets kulturverksamhet är Kultur i vården samt konstnärlig utsmyckning av landstingets lokaler. I förvaltningen ingår även de verksamheter som landstinget driver i egen regi: Kultur i Vården, läns hemslöjds konsulenterna, Film Stockholm (resurscentret för film och rörlig bild) samt konstenheten som ansvarar för konstnärlig utsmyckning av landstingets lokaler.

7. GEMENSAM GYMNASIEREGION I STOCKHOLMS LÄN

Alla gymnasieelever ska få sitt förstahandsval av gymnasieutbildning inom Stockholms län. Detta beslöt Stockholms läns 26 kommuner i en överenskommelse år 2002. Arbetet med gemensamt utbud intensifierades i samband med att det första samverkansavtalet tecknades mellan kommunerna och eleverna fick bli förstahandsmottagna hos andra skolhuvudmän än hemkommunens, en valmöjlighet som drygt 66 procent av eleverna utnyttjar idag. Genom en gemensam gymnasierregion får eleverna tillgång till ett rikt utbud.

I rapporten ”Utbud och efterfrågan av gymnasieutbildning inom Stockholms län – vårterminen 2013. Rapport från prognos- och analysgruppen, Gemensam Gymnasierregion, KSL” publiceras resultat som ger en regional bild av utbud och efterfrågan på gymnasieutbildning. Materialet är avsett att vara ett komplement till andra underlag i kommunernas planerings- och budgetprocess

Analysgruppens har bland annat studerat hur elevströmmarna ser ut inom regionen och hur utbildningsvalen ser ut utifrån programutbud, geografi och huvudman?

7.1. Utbildningsområdet inom KSL

En utveckling som kännetecknar och påverkar Stockholmsregionen i förhållande till landet i övrigt är framväxten av fristående skolhuvudmän och skolor, särskilt genom gymnasieutbildning. Inom Stockholms län fanns 2011, 131 fristående gymnasieskolor varav 67 inom Stockholms stad och 69 kommunala gymnasieskolor inom Stockholms län varav 25 inom Stockholms stad. KSL har ett politiskt uppdrag att skapa dialog med de fristående gymnasieskolorna i länet och en referensgrupp med representanter från olika fristående skolor bildades under hösten 2010.

7.2. Gemensam gymnasierregion - bakgrund

En förstudie genomfördes 2000 – 2001 och studien identifierade viktiga och kännetecknande områden för en gymnasierregion. Processen som tog drygt två år skapade förståelse och engagemang för frågan och förstudien skapade en grund för kommunernas vilja att delta i regionalt arbete. (Gemensam gymnasierregion, Nydahl, G., 2001)

År 2002 tecknade kommunerna en gemensam överenskommelse om att tillsammans med KSL arbeta för att skapa en gemensam gymnasierregion. Den gemensamma regionen definieras genom följande delområden:

- Gemensamt intagningsystem
- Gemensamt gymnasieutbud
- Gemensam beräkningsgrund av kostnader
- Gemensam information

Gemensam gymnasierregion är ett exempel på hur kommunerna genom samverkan kan skapa synergieffekter för medborgarna. Finns inte tillräckligt elevunderlag för att erbjuda vissa program och inriktningar inom varje kommun kan samverkan mellan kommunerna realisera elevernas önskan om en viss utbildning. Syftet med en gemensam gymnasierregion är att eleverna i så hög grad som möjligt ska erbjudas sitt förstahandsval av gymnasieutbildning.

Elevernas rätt till gymnasieutbildning hos annan skolhuvudman än hemkommunens regleras av det samverkansavtal som har tecknats mellan länets 26 kommuner. Avtalet innebär att samtliga elever konkurrerar på lika villkor om utbildningsplatserna och blir förstahandmottagna inom hela länet.

7.3. Processen för att nå en gemensam gymnasierregion

2002 Gemensam överenskommelse om mål och inriktning

2004 Gemensamt intagningsystem i drift

2006 Gemensam info, Mässa, Programguide, Kvalitetskriterier

2007 Gemensamt intagningskansli

2008 Gemensamt utbud (exkl SP o NV)

2010 Gemensamt utbud och Gemensamt Pris

Arbetet har genomförts stegvis och delprojekten har påverkat kommunernas egen verksamhet vilket delvis förklarar långa förankrings- och beslutsvägar. (11 antagningskanslier i länet ersattes med ett gemensamt. En gemensam beräkningsgrund för interkommunal ersättning (IKE) utvecklades till att bli en gemensam prislista för samtliga nationella program.)

7.4. Förutsättningar som påverkar samverkan

- Elevkullarna minskar
- Statliga reformer. Gy 2011 innebär ny programstruktur, nytt betygssystem, ny läroplan, nya kursplaner samt eleven rätt att överklaga betyg. Inom alla kommuner pågår olika förändrings- och utvecklingsinsatser kopplat till detta reformarbete vilket i sin tur påverkar det regionala arbetet.
- Att välja och bli vald. Tiden före kommunernas samverkan kring gymnasieutbildning och de fristående skolornas etablering, fick gymnasieelever i hög grad sin gymnasieutbildning i hemkommunen. Dimensioneringen av utbud och antal platser var en lättare och mer överskådlig process än idag. Många elever upplevde det dåvarande systemet orättvist i de fall då önskad utbildning inte erbjöds i hemkommunen. Det var svårt att förklara varför en kommungräns skulle hindra en elev från en viss utbildning, ibland kunde en önskad utbildning vid en viss skola vara geografiskt närmast men ligga på fel sida om kommungränsen.

Antagningen 2010 visar att drygt 20 procent av eleverna sökte kommunal utbildning i annan kommun än hemkommunen och 40 procent av eleverna valde fristående gymnasieskolors utbud. Samverkansavtalet har öppnat kommungränserna, en chans till som eleverna använder sig av och ser som en möjlighet. Skolhuvudmannens ambition att bli vald av elever har ökat betydligt, något som tydligt avspeglar sig i den gymnasiemässa som genomförs varje år.

- Antalet friskolor ökar trots färre elever
- Nya beslut kommer att behövas
- Utifrån dessa förändringar ökar konkurrensen om eleverna och kommunerna kommer att behöva fatta olika beslut kring vilket gymnasieutbud som ska erbjudas i den egna kommunen. För att underlätta dess beslut har en prognos- och analysgrupp bildats och under 2010 arbetat fram en regional statistik kring hur eleverna väljer, vilka utbildningar kommunerna och de fristående skolorna erbjuder idag.

7.5. Samverkansavtalet

Samverkansavtalet för gymnasieutbildning är ett styrande dokument för den gemensamma gymnasierregionen och reglerar elevens rätt till förstahandsmottagning av utbildning inom de kommuner som tecknat samverkansavtal. Avtalet ger eleven rätt att bli förstahandsmottagen vid sökande till annan huvudman än hemkommunen. Inför 2011 har ett reviderat avtal tagits fram med anledning av ny skollag och gymnasieförordning med ny programstruktur som börjar gälla den 1 juli 2011. Alla nationella program omfattas av avtalet och alla elever i länet, samt Häbo kommun, blir

mottagna på lika villkor. En länsprislista för varje nationellt program har räknats fram och kopplas till samverkansavtalet. Erbjudande om bilaterala avtal för valbara introduktionsprogram kommer att finnas under 2011 för att senare kunna införlivas i samverkansavtalet.

7.6. Antagningsstatistik

Varje kommun har sedan flera år haft tillgång till statistik som underlag för planering av och beslut kring gymnasieutbudet. Före 2006 producerade de 13 intagningskanslierna statistik över utbud och efterfrågan på kommunernas uppdrag. I dag har gymnasieantagningen övertagit det uppdraget. Gymnasieantagningens databas innehåller data om elevens samtliga sökalternativ, skolhuvudmännens programutbud och sökvägar, elevens hemkommun och skolhuvudmännens geografiska belägenhet – benämnt i statistiken som lägeskommun. Antagningsårets olika perioder återfinns i årshjulet nedan. Fyra områden av data bildar en första struktur för regional statistik till största delen hämtat ur GSLs antagningsdatabas:

- Elevens val
- Skolhuvudmannens utbud
- Samverkansavtalet (rörligheten inom länet)
- Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft (regionala programråd föreslås göra en analys, råden inrättas under hösten 2011).

Tre av dessa områden är nedbrutna på datanivå och innehåller följande:

A) Antal 16-åringar

Antal sökande elever totalt, Antal 1:handssökande elever per program, Antal behöriga elever per program

B) Antal kommunala skolor

Antal platser i kommunala skolor per program, Antal fristående skolor, Antal platser i fristående skolor per program, Antal platser totalt inom studieförberedande program; kommunal och fristående, Antal platser totalt inom yrkesförberedande program; kommunal och fristående, Antal obesatta platser per lägeskommun och program

C) Skolornas geografiska lägeskommun

Programutbudets spridning i regionen per lägeskommun, elevernas sökströmmar. Till stor del fanns informationen tillgänglig på kommunnivå i analysverktyget IST-analys, medan andra data saknades helt, t ex bilder av hela regionen. Olika rapportmallar som speglar hela regionen utifrån utbud och elevens val utvecklades, kallad regional flik i IST-analys.

7.7. Process- och förankringsarenor

Alla beslut kring gymnasiefrågor tas i respektive kommun. Regionarbetet har utvecklats, processats och förankrats i KSLs utbildningsberedning och inom gemensamma gymnasierregionens förvaltningsgrupp. Samtliga kommuners förvaltningschefer har

haft möjlighet att delta och påverka arbetet. Kommunerna har deltagit i utbudsgruppens och prognos- och analysgruppens arbete.

Arbetet finns dokumenterat och är åtkomligt på KSLs hemsida, www.ksl.se

(Utbud och efterfrågan på gymnasieutbildning inom Stockholms län våren 2011 Delrapport från prognos- och analysgruppen, Elisabeth Nordström 2011-06-15)

8. ANALYS

8.1. Erfarenheter av den regionala kultursamverkan

Efter att ha gått igenom diverse rapporter och sökt information på webben kan jag konstatera att den nationella och regionala kulturpolitiken har goda intentioner att skapa förutsättningar för att säkra barn och ungas tillgång till kultur. Dock finns det alltså ett glapp mellan den direkta kontakten mellan kommunernas kultur- och musikskolor och institutionerna på andra nivåer i samhället.

Det skrivs mycket om samverkan och samarbete att skapa möjligheter för barn och unga att ta del av kultur, utöva kultur och skapa kultur. I de regionala kulturplanerna finns visioner och många idéer om utveckling som kan inspirera och intressera dem som arbetar med kultur för barn och unga. Men i praktiken har inte så mycket förändrats inom området. Som det ser ut idag ligger ansvaret för barn och ungas tillgång till kulturutbud på varje enskild kommun och kultur- och musikskolornas tilldelade budgetmedel.

Myndigheten för kulturanalys har i uppdrag att löpande utvärdera kultursamverkansmodellen och analysera modellens långsiktiga effekter. Uppdraget består också i att bedöma effekterna av den statliga verksamhetsstyrningen och bidragsordningen inom kulturpolitiken. (Myndigheten för kulturanalys. Kultursamverkansmodellen. Styrning och bidragsfördelning. Rapport 2013:2)

Från och med 2013 ingår samtliga regioner och landsting i Sverige, med undantag för Stockholm som valt ett annat arbetssätt, i kultursamverkansmodellen. Sammantaget visar utvärderingen att: Den statliga styrningen av den regionala kulturpolitiken är fortsatt stark men det regionala och kommunala inflytandet ökar. Det har hittills inte skett några större förändringar i hur de statliga bidragen till regional kulturverksamhet fördelas mellan och inom regionerna, när det gäller den del av bidragen som fördelas med kulturplanerna som underlag. Förändringar i arbetssätt och i retoriken om kulturpolitik på regional nivå har dock skett, där vikten av möjligheten till regionala prioriteringar och variationer är en av de idéer som nu börjar slå rot.

I september 2012 sändes en webbaserad enkät till politiker och tjänstemän på kommunal och regional nivå med ansvar för kultursamverkansmodellen. Syftet med enkäten var att fånga förväntningar på och uppfattningar om kultursamverkansmodellen och dess effekter i regioner och kommuner. Enkätresultaten visar att kultursamverkansmodellen i första hand är en angelägenhet för förvaltning och politik på regional nivå, även om politiker och tjänstemän på kommunal nivå varit involverade i arbetet med kulturplanen och de diskussioner som förts i samband härmed. Mest positiva till kulturplanen och modellen i stort är politiker och tjänstemän på regional nivå. Resultaten visar att det regionala och kommunala inflytandet förväntas öka

inom ramen för modellen. Stockholms län har inte anslutit sig till kultursamverkansmodellen utan samverkar på annat sätt.

8.2. Gemensam gymnasiregion

I Stockholms län har kommunerna gått samman i en gemensam gymnasiregion för att genom samverkan skapa synergieffekter för medborgarna. År 2002 tecknade kommunerna en gemensam överenskommelse om att tillsammans med KSL arbeta för att skapa en gemensam region med följande delområden: gemensamt intagnings-system, gemensamt gymnasieutbud, gemensam beräkningsgrund för kostnader och gemensam information. Projektet har genomförts stegvis och påverkat kommunernas egen verksamhet vilket kan förklara att det tagit lång tid att genomföra. Statistiken över antagningar av förstahandssökande till nationella program höstterminen 2013 visar att den geografiska rörligheten ökat. Inom hela länet är det nu för första gången lika många ungdomar som söker sig till utbildning inom den egna hemkommunen som de som söker sig utanför den egna kommunen. Den årliga rapporten från KSL:s utbildningsberedning ger en detaljerad bild av elevströmmarna för gymnasieutbildning inom Stockholms län. (Utbud och efterfrågan av gymnasieutbildning inom Stockholms län – vårterminen 2013. Rapport från prognos- och analysgruppen, Gemensam Gymnasiregion, KSL). Processen har tagit tio år från start till den utveckling vi har idag.

9. SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Utredningen ska på ett översiktligt sätt redovisa möjligheter till att kunna erbjuda eleverna ett bredare och bättre utbud av aktiviteter i udda ämnen, orkestrar och verksamhet för barn i behov av särskilt stöd, genom utökade samarbeten över kommungränserna.

9.1. Samarbete mellan kulturskolorna i Stockholmsregionen

För att kunna redovisa möjligheter som överensstämmer med uppdragsgivarnas önskemål krävs en mer omfattande kartläggning och inventering av nuläget i Stockholmsområdets kulturskolor. Framför allt är det viktigt att redan från början klarlägga vad vi menar med olika begrepp och bestämma vilken väg vi ska välja för att uppnå de önskade målen.

Det finns många frågor att besvara innan kulturskolans elever kan erbjudas ett bättre och bredare utbud genom kulturskolornas samarbete.

Vad innebär ”bättre” för eleverna? Är det bättre att pendla till en annan kommun? Vill man uppnå andra vinster med samarbetet? Samordna lärarpersonalen? Utnyttja lokaler bättre? Skapa bättre renommé för en kulturskola – sämre för en annan? Blir det ekonomisk vinst eller förlust? Vad säger politiken? Vem sköter administrationen av antagning, kösystem, avgifter etc? Vad är rimligt och hanterbart? Samarbete är bra när man arbetar mot gemensamma mål men olika grupper kan ha olika förväntningar på resultatet.

Processen med att skapa en gemensam gymnasierregion i Stockholms län har tagit mer än tio år för att nå dit den är i dag med en gemensam länsprislista och full valmöjlighet för eleverna. Gymnasieskolorna har andra ekonomiska förutsättningar och lagkrav än vad kulturskolorna har. Kulturskolorna lever under andra omständigheter och i varierande storlek hos olika kommuner därför framstår det inte som rimligt att kulturskolorna i länet skulle kunna skriva ett likadant samverkansavtal för hela länet. Det är en modell som har utvecklats stegvis under många år och som kräver en överbyggnad för genomförandet som innebär ökade kostnader och tar tid i anspråk från verksamheterna.

Med hjälp av en enkätundersökning som är sanktionerad och subventionerad av respektive kulturförvaltning skulle ett underlag kunna tas fram innehållande diverse relevanta parametrar. Förslagsvis skulle undersökningen innehålla frågor om de olika kulturskolornas intresse av att medverka, behov av ett samarbete, pågående verksamhets inriktning, utbud av kurser och aktiviteter, avgifter, lektionstid, nivåer, antal elever i grupper, antagningssystem, köer, lokaler, personalkostnad, resmöjligheter – längd – kostnad, hantering av administration och ekonomi, skapa styrorgan för ett samarbete, avtal, genomförandeplan – olika steg och tid för att skapa ett gemensamt system för musik- och kulturskolor.

En inventeringsstudie med enkäter i Stockholms kulturskolor blir kostsamt och resulterar kanske endast i att det blir för omfattande och inte hanterbart att samverka med alla kommuners kulturskolor.

Därför förefaller det vara mer realistiskt att starta i mindre skala för att bygga upp ett samarbete mellan några kulturskolor om lämpliga ämnen/kurser som får vara pilotstudie och kärna i ett arbete som kan växa. Med stöd av en samordnare/ organisationskonsult/projektledare eller liknande skulle representanter för respektive kulturskola som kan verksamhetsdetaljerna skapa ett styr- och verksamhetssystem för gemensam hantering av kulturskolekurser. Det är viktigt att de konkreta förslagen kommer inifrån kulturskolorna som kan rutiner och har uppgifter om detaljer. När det fungerar i praktiken kan andra intresserade kulturskolor bjudas in för att ansluta sig. Så får det hela växa successivt.

En annan väg skulle kunna vara att samarbete med en annan institution t ex länsorkester eller liknande som kan fungera som paraply för kurserna från olika kulturskolor. Eventuella söka extern finansiering för att komma igång med ett samverkansprojekt.

I mina efterforskningar ute i landet framkommer att många kulturskolor samarbetar men det finns inte så mycket dokumenterat. Det finns inga klara modeller och riktlinjer att kopiera. Samarbetet sker mycket i projekt och med avgränsade budgetmedel. Kreativiteten slår till och dynamiken rår.

Som en bilaga till denna rapport har jag gjort en sammanställning över stockholmsområdets utbud vad gäller kurser för funktionshindrade, Cirkuskurser och orkesterverksamhet. *(Uppgifterna är hämtade från respektive kommuns hemsida under våren 2013 och jag reserverar mig för eventuella felaktigheter då sammanställningen är mycket kortfattad och schematisk.)* Men det ger ändå exempel på vad barnen och ungdomarna i länet erbjuds.

9.1.1. Funktionsnedsättning

Det pågår redan samarbeten för att ge barn och unga med funktionsnedsättning en meningsfullare fritid. Genom att samarbeta över kommungränserna och tillsammans med studieförbund, föreningar och andra förvaltningar erbjuder Danderyd, Sollentuna, Täby, Vallentuna, Upplands Väsby och Österåker en mängd fritidsaktiviteter som presenteras i en katalog "Kultur och fritid – program för dig med funktionsnedsättning".

Fritidsnätet är en webbtjänst för att hitta fritidsaktiviteter för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning i Stockholms län. Fritidsnätet är ett samarbete mellan ett flertal kommuner Botkyrka, Danderyds, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö stad, Nacka, Nynäshamns, Sollentuna, Stockholms stad, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands Väsby, Vallentuna, Värmdö och Habilitering & Hälsa i Stockholms län. Många med funktionsnedsättning rör sig över kommungränserna för att hitta en aktivitet eller ett sammanhang som passar just dem.

Ett exempel på samarbete över kommungränserna:

Kultur och fritid för alla

"FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Sveriges regering har undertecknat, säger att personer med funktionsnedsättning har samma rätt som andra att vara med på kultur, fritid och idrott. För att du ska få information om aktiviteter som är anpassade för personer med funktionsnedsättning har vi gjort broschyren "Kultur och fritid för alla". Här har vi samlat information om olika kultur- och fritidsaktiviteter i Haninge, Nacka, Nynäshamn och Tyresö kommuner."

9.1.2. Cirkus

Botkyrka är den främsta cirkuskommunen. Subtopia har tre stora träningshallar för cirkusutövning där Dans- och Cirkushögskolan, Cirkus Cirkör och nycirkusprogrammet, Cirkus Arts, Fan-atticks, Kollektiv Vifira och Sirques Alfon har sin hemvist. Subtopia driver också Hangaren som är Sveriges scen för samtida cirkus med 800 platser. Bland norrortskommunerna finns i Järfälla ett väletablerat arbete med nycirkus sedan tio år tillbaka. Cirkus Cirkör har fått ekonomiskt stöd från kommunen under flera år när verksamheten var ny.

Flera kommuner har nycirkuskurser, ibland i kulturskolans regi och ibland inom skapande skola som provapåkurser.

9.1.3. Orkester

SUSO (Stockholms Ungdomssymfoniorkester): Stockholms Kulturskola samlar stadens bästa unga musiker till Stockholms Ungdomssymfoniorkester, medlemmar i RUM.

SUSO är svår att fylla med orkestermedlemmar. De tar emot från andra kommuner även Järfälla. Kulturskolan vill samverka kring dessa frågor och bygga upp kompetensen successivt. Det är viktigt att kunna behålla de duktiga eleverna och de behöver träffa andra för utvecklas. Alla ska få vara med och möta proffs ibland. Det är inte bra att ha för många orkestrar igång samtidigt. Musikskolan ska kunna stimulera till att eleverna vill fortsätta till en avancerad nivå. Basverksamheten ska vara i hemkommunen, samverkan ska gälla de avancerade momenten tillsammans med andra i orkestern. Frågan om instrument och orkestrar är mest omfattande så det finns många variationer, nivåer och regional spridning.

9.2. Åtgärdsförslag

Hur ska vi komma vidare?

Som framgår av den här rapporten finns det många frågor att besvara och mycket information inom området som är oprecist och allmänt formulerat. Det finns exempel från andra verksamheter som delvis kan ge vägledning i arbetet men ingen särskild modell att kopiera.

Förslag:

- Välj ut vilka ämnen och kurser som ska stå i fokus
- Välj ut vilka kommuner och kommundelar som ska vara med
- Skapa en arbetsgrupp – välj ut vilka som ska vara med från kulturskolorna så att alla olika steg i processen att driva kulturskola kommer med.
- Skapa en styrgrupp
- Gör en tidsplan för avstämning
- Arbetsgruppen presenterar idéer, arbetssätt och mål
- Beslut om genomförande eller inte
- Om ja - Styrgruppen beställer ett projekt enligt vedertagen modell
- Formulera tydliga projektdirektiv, mål och tidplan
- Budget
- Tillsätt Projektledare – projektgrupp
- Godkännande – Beslut om genomförande
- Nya arbetssättet implementeras
- Kontinuerlig uppföljning och utvärdering

10. LITTERATUR- OCH KÄLLFÖRTECKNING

Regionernas hemsidor om kultur:

Region Skåne

Region Blekinge

Regionförbundet södra Småland

Regionförbundet i Kalmar län

Region Gotland

Region Halland

Landstinget i Jönköpings län

Västra Götalandsregionen

Regionförbundet Östsmåland

Sörmland

Stockholms läns landsting

Uppsala län

Örebro län

Landstinget Västmanland

Region Värmland

Landstinget Dalarna

Landstinget Gävleborg

Landstinget Västernorrland

Jämtlands läns landsting

Region Västerbotten

Norbottens läns landsting

Kommunernas hemsidor om musik- och kulturskolor:

Botkyrka kommun
Danderyd kommun
Ekerö kommun
Haninge kommun
Huddinge kommun
Järfälla kommun
Lidingö kommun
Nacka kommun
Norrtälje kommun
Nykvarn kommun
Nynäshamn kommun
Salen kommun
Sigtuna kommun
Sollentuna kommun
Solna kommun
Stockholm kommun
Sundbyberg kommun
Tyresö kommun
Täby kommun Upplands-
Bro kommun Upplands-
Väsby kommun
Vallentuna kommun
Vaxholm kommun
Värmdö kommun
Österåker kommun

Beslut från Ludvika Smedjebackens kommuner

Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet (SOU 2010:11)

SMOK remissvar

Under konstruktion – Effekter av kultursamverkansmodellen 2010-2012

Myndigheten för kulturanalys. Kultursamverkansmodellen. Styrning och bidragsfördelning. Rapport 2013:2

Utbud och efterfrågan av gymnasieutbildning inom Stockholms län – vårterminen 2013. Rapport från prognos- och analysgruppen, Gemensam Gymnasieregion, KSL

Utbud och efterfrågan på gymnasieutbildning inom Stockholms län våren 2011. Delrapport från prognos- och analysgruppen, KSLs Utbildningsberedning (Elisabeth Nordström)

BILAGOR

1. Utbud hos kommuner i Stockholmsområdet 2013

	A. Barn och unga med särskilda behov	B. Orkester	C. Cirkus	Terminsavgift
Kommun				
Botkyrka	Funktionsinriktad musik	Ensemble, blås, stråkar, soul	Subtopia, Cirkus Cirkör mfl	750:-
Danderyd	Kultur- och fritidsv i samarb med andra	Kammarorkester, rock, blås, stråkar mm	-----	1660:-
Ekerö	-----	Blås, stråkar, rock, kammarorkester	-----	1120:-
Haninge	Samarbete med Nacka, Tyresö, Nynäsh	Kammarmusik, Världsorkester	-----	1000:-
Huddinge	Kulturlyftet för dig med särsk behov	Blås, stråkar, rock, gitarr	Cirkus i Skapande skola	1000:-
Järfälla	Aktiviteter	Flera nivåer, alla instrument	Nycirkus	1000:-
Lidingö	-----	Blås, Piano högre, underhållningsgrupp	-----	1500:-
Nacka	Elever i särskola får dubbla checkar	Två musikskolecheckar - varierat utbud	Le Fou cirkusskola i Nacka	
Norrälje	-----	Roslagens kulturskola och Rimbo	Artistmaskineriet med nycirkus	650:-
Nykvarn	-----	Okesterskola	Provapå cirkus	850:-
Nynäshamn	Kultur och fritids för alla samarbete	Blås, storband, stråkar, kammarork,	-----	
Salem	-----	KAP (avancerat program(alla instrum)	-----	1400:-
Sigtuna	-----	Fördjupat musikkurs, musikterapi	Nycirkus	975:- (2145:-)
Sollentuna	Funktionsinriktad musikterapi	Blås, Gitarr, Rock, Jazz, Piano	-----	1100:-
Solna	Kurs för dig med funktionsnedsättning	Irländsk, Kammar, Blues, Jazz, funk mm	-----	750:- grund
Stockholm	Kulturskolans Resurscenter	KAP (avancerat program(alla instrum)	Dans och cirkus på många nivåer	700:- - 900:-
Sundbyberg	Dans för barn och unga med funkt neds	Alla nivåer, alla instrument	-----	550:- (1500:- extern
Tyresö	Kultur och fritids för alla samarbete	Alla nivåer, alla instrument	Cirkus Cirkör i skolan	1070:-
Täby	Kultur och fritid för dig med funkt neds	Alla nivåer, alla instr. + 5 aktörer	-----	1700:-
Upplands -Bro	-----	KAP (avancerat program(alla instrum)	-----	900:-
Upplands -Väsby	Melodifestiv, Minfritid.nu mässa	Alla nivåer, alla instrument	Prova på cirkus	1050:-
Vallentuna	Club Cosmos, Nova ungdomens hus	Tonfiskarna, Kammarork, Symfoniker	-----	1500:-
Vaxholm	-----	Blås, Marschorkester, Rockskola	-----	1650:-
Värmdö	Musikverkstan	Wermdö Brass, Kammarrens, Paraden	Ev samarbete med Cirkus Cirkör	1000:-
Österåker	Fritid för alla	Stråk, blås, gitarr + 3 aktörer	-----	1400:-